

Seminář Didaktické pomůcky a hry [1]

Autor:

- [ČECHOVSKÁ, Lucie](#) [2], [LIŠOVSKÁ, Pavlína](#) [3]

Číslo:

- [2017, ročník 26, číslo 3](#) [4]

Rubrika:

- [Kolektivní členové informují](#) [5]

Klíčová slova:

- [děti](#) [6], [vzdělávání v knihovnách](#) [7]

Region:

- [09 Region Velká Morava](#) [8]

Ve dnech 21. a 22. června 2017 se v [Knihovně Jiřího Mahena v Brně](#) [9] (KJM) uskutečnil seminář [Didaktické pomůcky a hry](#) [10], který za finanční podpory SKIP a Ministerstva kultury ČR uspořádalo [Centrum dětského čtenářství](#) [11] působící v KJM. Cílem tohoto semináře bylo pracovníkům knihoven podrobněji přestavit moderní pomůcky a jejich možné využití v knihovnách, především při vzdělávacích programech (nejen těch pro děti).

První přednášející Radek Neumann zastupoval firmu Zábavné učení – Ditipo. Jak už napovídá samotný název firmy, snaží se na český trh přinášet (vyvíjet i vyhledávat a upravovat do české verze) nejrůznější hry, hračky a vzdělávací pomůcky, jež pomáhají učitelům, ale například i rodičům při práci s dětmi a s jejich výchovou a vzděláváním. Zaměstnanci Ditipa každoročně navštěvují zahraniční veletrhy, které jsou zaměřeny jak na klasické hračky, tak i na didaktické hračky určené na vzdělávání, čerpají zde inspiraci a odkupují práva na převod těchto výrobků do české podoby.

Z představených pomůcek účastníky velmi zaujal **hrací míč**, který je nabízen ve třinácti provedeních. Jedná se o balon, který má velký objem a jehož povrch je (podobně jako u fotbalového míče) rozdělen na dílky. V každém z těchto dílků je pak jedna otázka, obrázek či matematický příklad, vždy podle zaměření míče (existují míče jazykové, matematické, dopravní apod.). Podle toho, jaké se určí pravidlo hraní, má pak dítě za úkol zodpovědět otázku či splnit úkol zadaný vylosovaným polem na míči. Míče jsou využitelné jako rozcvička na začátku hodiny, na navození atmosféry pro tematický program či jako pomůcka pro specificky zaměřené učivo. Pro děti je tato nezvyklá pomůcka velkým zpestřením; v zahraničí jsou míče velmi oblíbené, k nám teprve postupně pronikají.

Dále byla představena například hra **Najdi Montyho**, při níž si mohou děti, ale i dospělí či senioři procvičovat svou prostorovou představivost a orientaci (hráči si na chvíli prohlédnou obrázek „pokojíku“ kocoura Montyho, v němž je několik málo věcí uložených určitým způsobem, úkolem je pak tytéž věci z obrázku v jejich trojrozměrném provedení postavit tak, jak to předtím viděli na kartičce), pak také hra **Výtah**, při níž hráči rozvíjejí mimo jiné i své komunikační dovednosti (skupina se snaží pomocí lanek a šňůr přemísťovat útvary na určenou plochu), nebo hra **Nákupní košík**, což je hra propojená s výukou angličtiny i tréninkem paměti (nejen u dětí – tato hra je velmi oblíbená také mezi seniory). Velkým plusem prezentace byla možnost si všechny představované hry

a pomůcky vyzkoušet, osahat a podrobně prohlédnout.

[12]

Hra Výtah

Druhá polovina prvního dne semináře byla věnována prožitkovým workshopům. První z nich vedla Mgr. Heda Lišková, jež účastníky seznámila s tzv. **lapbooky**, což jsou doma vyrobené interaktivní vzdělávací knížky pro děti různých věkových kategorií. Nejvíce je lidé ocení při práci s malými dětmi či se žáky se specifickými vzdělávacími potřebami. Mohou také sloužit jako zdroj nápadů na úkoly k jednomu tématu. Lapbooky totiž obsahují úkoly a informace vždy na jedno zvolené téma. Pak záleží již jen na dovednostech, kreativitě a nápaditosti toho, kdo je vytváří. Každý lapbook je originál, vzájemné sdílení však může metodicky obohatit jejich zpracování – různí lidé mají na tutéž problematiku různý pohled. Na tomto workshopu byly lapbooky nejen představeny teoreticky a ukázkou již vyrobených prototypů, ale účastníci si z připravených materiálů mohli vyrobit svůj vlastní lapbook na téma lidské tělo. Záleželo pak jen na fantazii a potřebách každého účastníka, jak s materiály naloží a jakým způsobem do lapbooku připraví úkoly.

[13]
Práce na lapboocích

[14]

Příprava úkolu do lapbooku

Druhý workshop, který nesl název Aktivizace dětí při besedách pohybovými aktivitami, vedla dr. Hana Šeráková z Masarykovy univerzity. Byl zaměřen nak na tradiční, tak na netradiční pohybové aktivity. Dr. Šeráková předvedla a společně s účastníky vyzkoušela mnoho cviků, jež lze jakýmkoliv způsobem napojit na nejrůznější básničky, písničky nebo příběhy a které děti nejen rozpohybují, ale slouží i jako prevence špatného držení těla. To v současnosti, kdy děti mnohdy netráví tolik volného času pohybem, může hrát klíčovou roli pro jejich zdraví a motivovat je k dalšímu pohybu. Při workshopu se pracovalo s věcmi obyčejnými, jako jsou nafukovací balonky, švihadlo, vršky od plastových lahví nebo židle, ale také například s padákem.

[15]

Workshop věnovaný pohybovým aktivitám

Druhý den semináře zahájila prezentace Lucie Čechovské a Vojtěcha Bílka, pracovníků Knihovny pro děti a mládež (součásti KJM), věnovaná **deskovým hrám a Lekotéce** (tj. souboru vzdělávacích hraček a her, jež rozvíjejí dětskou motoriku, smysly, prostorovou představivost a další schopnosti a dovednosti, které je v útlém věku dětí vhodné rozvíjet) a jejich uplatnění při vzdělávacích programech v knihovnách. Přednášející využili poměrně rozsáhlý fond KJM, jež jako jednu ze svých služeb nabízí možnost zapůjčení těchto her a hraček. Nevyužívají se však jen k půjčování rodičům a učitelům mateřských škol, ale také při programech v knihovně. Tyto hry byly představeny tematicky, dále byla ve zkratce shrnuta pravidla a poskytnuty tipy, jak je lze efektivně využít při programech a práci s dětmi. Stejně jako předchozí den bylo možné si hry důkladně prohlédnout, případně krátce zahrát, aby si účastníci mohli utřídit získané teoretické informace a lépe si představit smysl a obtížnost hry.

[16]

Prezentace deskových her a Lekotéky – praktické zkoušení

V odpolední části druhého dne semináře proběhla teoretická přednáška zaměřená na **tvorbu pracovních listů**. Ty jsou dlouhodobě jednou z nejčastěji používaných metod práce při programech. Málokdo ovšem tuší, jaké jsou zásady jejich správné tvorby – důležitá je přehlednost, srozumitelnost, obsahová přitažlivost, schopnost žáky motivovat k práci a plnění úkolů a gramatická i obsahová správnost. Toto téma zpracovala Mgr. Pavlína Lišovská (Centrum dětského čtenářství v KJM). V první části přednášky shrnula teorii věnující se problematice pracovních listů, hovořila o typech úloh v pracovních listech (ideální je kombinovat úkoly s otevřenými a uzavřenými odpověďmi), vlastnostech pracovních listů (vhodné je postupné ztěžování pracovních úloh, abychom děti hned na počátku práce nedemotivovali atp.). Ve druhé části přednášky pak lektorka nabídla účastníkům možnost stát se „hodnotiteli“ již vytvořených pracovních listů, jež jim promítala. Úkolem účastníků bylo se na základě získaných teoretických informací zamyslet nad tím, kde jsou v předložených pracovních listech chyby. Díky tomu pak účastníci snáze odhalily chyby i ve svých vlastních pracovních listech v knihovnách. Součástí prezentace také byly rady a tipy na webové stránky či úložiště, jež mohou knihovníkům pomoci při jejich práci. Jednalo se o nejrůznější generátory citací (citace.com [17], generator-citaci.cz [18]), zkracovače odkazů (kuc.cz [19], 1url.cz [20], bitly.com [21]), úložiště obrázků s možností volného šíření díky licenci CC0 (pixabay.com [22]) nebo stránky a portály sloužící jako zdroj inspirace při tvorbě úkolů (dum.rvp.cz [23], hranostaj.cz [24]).

[25]

Přednáška o pracovních listech

Jako poslední lektorka na semináři vystoupila Mgr. Tereza Nakládlová, metodička čtenářských klubů. Ta představila **čtenářské kostky**, pomůcku používanou jak ve čtenářských klubech, tak i ve školních hodinách českého jazyka a literatury nebo i v knihovnách. Jedna sada obsahuje šest kostek tří barev (zelená, žlutá, oranžová), jež určují, kdy se má která kostka využít – před četbou, během četby, po četbě. Otázky a úkoly na stěnách kostek jsou cíleny na smysl a porozumění textu, na vlastní fantazii čtenáře, na vnímavost a empatii s hrdinou a dějem apod. (např. Podívej se na název – o čem asi příběh bude? V čem se podobáš hlavní postavě? Jak jinak by se příběh mohl jmenovat? Jak myslíš, že by se situace mohla vyvinout?).

[26]

Práce se čtenářskými kostkami

Aby účastníci lépe pochopili fungování čtenářských kostek a práci s nimi, byla pro ně připravena ukázková čtenářská dílna. Úkolem účastníků bylo přinést si svou rozečtenou knihu. Na místě byli rozděleni do skupinek, každá skupina dostala svou sadu kostek a lektorka poté vedla všechny při práci s kostkami – určovala, kdy je čas na samostatné čtení, kdy je čas na házení určenou dvojicí barevných kostek, důsledně sledovala, aby se ke slovu dostal každý z účastníků a mohl odpovědět na otázky určené kostkami.

Celý seminář se nesl ve velmi pohodovém a přátelském duchu, doufáme, že nejen my, ale také účastníci jej považují za velmi inspirativní. Zaměstnanci knihoven, kteří jsou velmi často těmi, kdo vymýšlí a organizují nejrůznější programy a besedy pro děti, si mohli vyzkoušet, jaké to je být těmi, kteří pracují s didaktickými pomůckami a hrají si s nimi. I z této vlastní zkušenosti tak mohli načerpat mnoho nápadů, poznatků a inspirace pro budoucí práci s dětmi. Jelikož se jednalo o seminář z větší části prožitkový a praktický, ne pouze teoretický, bylo krásné pozorovat nadšení účastníků z možnosti vše zkusit sami na sobě.

Fotografie pocházejí z archivu Knihovny Jiřího Mahena v Brně.

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-3/seminar-didakticke-pomucky-hry>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-3/seminar-didakticke-pomucky-hry>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/cechovska-lucie>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/lisovska-pavlina>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-3>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/kolektivni-clenove-informuji>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/deti>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/vzdelavani-v-knihovnach>
- [8] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/regiony/09-region-velka-morava>
- [9] <http://www.kjm.cz/>
- [10] <http://www.kjm.cz/udalost/didakticke-pomucky>
- [11] <http://www.kjm.cz/centrum-detskeho-ctenarstvi>
- [12] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/229/lisovska3.jpg>
- [13] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/229/lisovska1.jpg>
- [14] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/229/lisovska4.jpg.jpg>
- [15] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/229/lisovska7.jpg>
- [16] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/229/lisovska2.jpg>
- [17] <https://www.citace.com/>
- [18] <http://generator-citaci.cz/>
- [19] <http://kuc.cz/>
- [20] <http://1url.cz/>
- [21] <https://bitly.com/>
- [22] <https://pixabay.com/>
- [23] <https://dum.rvp.cz/>
- [24] <https://www.hranostaj.cz/>
- [25] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/229/lisovska6.jpg>
- [26] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/229/lisovska5.jpg>